Asiantuntijalausunto
valtiovarainvaliokunnan tiede- ja sivistysjaostolle **10.11.2017**

Asia: **HE 106/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2018, talousarvioaloite TAA 465/2017 vp**

SODAN JA RAUHAN KESKUS MUISTI

Miksi Sodan ja rauhan keskus Muisti?

Sodilla on ollut merkittävä suomalaisten identiteettiin vaikuttava rooli. Sata vuotta täyttävä itsenäinen Suomi syntyi I maailmansodan vaikutuksista, aloitti taipaleensa sisällissodalla ja varmisti itsenäisyytensä ja parlamentarismin säilymisen toisessa maailmansodassa. Sodan aikuisena kokeneet suomalaiset ovat kohta poissa. Sotiemme veteraanien arvostus on korkealla ja uusi historiantutkimus on tuonut esiin sodan kokemukset laajempina ja kaikkiin yhteiskuntaryhmiin ja yksilöihin, useisiin sukupolviin vaikuttaneina tekijöinä. Keskuksen nimessä oleva rauha nähdään sodan vastakohtana, taustana, joka antaa ymmärryksen sodalle ja sen vaikutuksille. **Muisti antaa kaikille suomalaisille osallisuuden omaan historiaamme –** sota oli sotiemme veteraanien, naisten, lasten ja rintamapalveluksessa ei-olleiden miesten historiaa ja kokemuksia.

Sotaa ja sen vaikutuksia tutkitaan edelleen, tutkimuskirjallisuuden lisäksi romaanikirjallisuus ammentaa yhä edelleen sodasta, elämäkertoja ja muistelmia kirjoitetaan ja elokuvia tehdään eri lähtökohdista. Keskustelu sodasta, kokemuksista, vaikutuksista ja merkityksistä on Suomessa vilkasta. Vallitseva kansainvälinen poliittinen tilanne on tuonut aiheeseen pitkään taka-alalla olleen ulottuvuuden – onko sota uudelleen mahdollinen?

Muisti tuo yhteiskunnalliseen keskusteluun taustoittavan, suomalaisten kokemuksiin perustuvan ja Suomea eurooppalaisissa kriiseissä esittelevän toimijan, jonka tapa tuoda tietoa esille ja kuluttajien käyttöön vahvistaa kansallista itseymmärrystä, identiteettiä ja suomalaisten roolia Euroopassa.

Sodan ja rauhan keskus Muisti muuntaa tieteellistä tutkimusta näyttelyiksi, oppimateriaaleiksi, osallisuudeksi, tuotteiksi ja toiminnaksi. Toimintatapa pohjaa suoraan yhteistyöhön yliopistojen, tiedeyhteisön ja tutkijoiden kanssa, digitaalisuus antaa mahdollisuuden tuoda tutkittua tietoa viivytyksettä ja elämyksellisellä tavalla yleisön käyttöön. Näyttelyt ja oppimateriaalit mahdollistavat kulloinkin yhteiskunnalliseen keskusteluun nousevien ajankohtaisten kysymysten käsittelyn viivytyksettä. Tieteestä tiedoksi -prosessi tehostuu. Samalla tutkijat saavat yhteistyökumppanin ja julkaisualustan tutkimuksilleen.

Muistin toiminta on valtakunnallista ja kansainvälistä. Näyttely toteutetaan useilla eri kielillä ja tavoitteena on olla osa sotahistoriallisten museoiden ja tietokeskusten eurooppalaista verkostoa. Tavoitteena ovat tiivis yhteistyö ja esim. näyttelyvaihto tai yhteisnäyttelyt eurooppalaisten toimijoiden kanssa. Se antaa kansallisen ja kansainvälisen ikkunan esitellä Suomen historiaa ja yhteiskuntaa käsittelevää tutkimusta ja lisää suomalaisten ja ulkomaalaisten tietoa Suomesta.

Mikkelille ja Etelä-Savolle Muistilla on runsaan miljoonan euron aluetaloudellinen vaikutus. Yhdessä Päämajamuseon, Jalkaväkimuseon ja muiden sotahistoriallisten kohteiden kanssa se muodostaa merkittävän kansallisen ja kansainvälisen matkailukohteen.

Mikä Sodan ja rauhan keskus Muisti on?

Sodan ja rauhan keskus Muistin toiminnan keskiössä ovat yleisölle suunnatut, **sotaa ilmiönä käsittelevät näyttelyt ja verkkopalvelu. Muistin näyttelyt kertovat historiasta, mutta kysymyksenasettelu, esittämistavat sekä painopisteet nousevat nykypäivän tarpeista** ja vastaavat kulloinkin ajankohtaisiin kansainvälistä politiikkaa, sotaa ja ihmisten kokemuksia koskeviin kysymyksiin.

Sodan ja rauhan keskus Muisti **kertoo suomalaisista ja Suomesta sodassa sekä osana Eurooppaa.** Se selittää, välittää ja taltioi sotaan liittyviä tapahtumia, kokemuksia ja tietoa uusille sukupolville ja uusille suomalaisille. Muisti saa ihmiset ajattelemaan ja ymmärtämään sodan todellisuutta ja kauhistavuutta mutta myös ihmisen kykyä sopeutua ja selviytyä vaikeuksista. **Toiminnan ydintavoitteena on rauhaa ja Suomen itsenäisyyttä arvostava ihminen.**

Sodan ja rauhan keskus Muisti on merkittävä **pedagoginen oppimisympäristö,** ”Sodan ja rauhan koulu”, jossa on maan parhaat teemaan liittyvät oppimateriaalit opettajille ja oppilaille.

Sodan ja rauhan keskus Muisti on uudistuva ja **uusinta teknologiaa (laajennettu todellisuus, virtuaalitodellisuus) hyödyntävä, sodan kokemuksia ja eri ilmiöitä esittelevä kokemus- ja tietokeskus. Näyttelyiden toteutustapa** on elämyksellinen, vuorovaikutteinen ja pelillinen. Katsoja osallistuu ja ohjaa itse aktiivisesti näyttelytapahtumaa.

Muistin osa on kansalaisten sotakokemusten ja -aineistojen sähköinen arkisto ja palvelu **Memoriaali**, joka yhdistää, jakaa ja tallentaa sotahistoriaan liittyviä digitaalisia aineistoja käytettäväksi itsenäisesti tai muiden arkisto-, historia- tai näyttelypalvelujen yhteydessä. Muistin verkkopalvelu kokoaa, ylläpitää ja tarjoaa sotahistoriaan ja sota-aikaan liittyviä digitaalisia palveluja.

Sodan ja rauhan keskus Muisti Päämajassa

Sodan ja rauhan keskus Muisti perustetaan **kiinteistöön**, jossa **Suomen puolustusvoimien päämaja toimi talvi- ja jatkosodan aikana**. Sodan ja rauhan keskus Muistin perustamista Mikkeliin tukevat kiinteistössä sijaitseva Päämajamuseo oheiskohteineen ja Jalkaväkimuseo. Tavoitteena on luoda vetovoimainen sotahistoriaa esittelevä kokonaisuus.

Sodan ja rauhan keskus Muisti Oy:n tavoite on 40 000 kävijää vuodessa ja liikevaihto 1,3–1,5 miljoonaa euroa. Henkilökuntaa on 9 vakituista ja sesonkityövoima. **Palvelukokonaisuuden** muodostavat näyttelyt, tietopalvelukeskus, tapahtumatuotanto, kokouspalvelut, kauppa ja ravintola ja verkkopalvelu Memoriaali.

Sodan ja rauhan keskus Muistin perustaminen on 6 M€ hanke, josta 3 M€ kohdistuu kiinteistön muutostöihin ja 1,7 M€ näyttelytoiminnan perustamisinvestointiin. Muisti organisoituu tukisäätiöksi ja non-profit osakeyhtiöksi. **Sodan ja rauhan keskus Muistin tukisäätiön** perustamispääoma tulee olemaan 3 M€. Tukisäätiö tukee myös laajemmin sodan ja rauhan teemaan liittyvää tutkimusta. Muistin sisällöllistä toimintaa ohjaa **tieteellinen neuvottelukunta**.

Mikkelin kaupungin ja Etelä-Savon maakuntaliiton rahoittama suunnitteluhanke

Kaikkien Suomen itsenäisyyden ajan **sotien aikana puolustusvoimien päämaja on sijainnut Mikkelissä.** Tänään kaupungissa toimii **Maavoimien esikunta**, ja Mikkeli on myös Suomen toiseksi suurin **arkistokaupunki**. Toimijoita ovat Kansallisarkisto, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, Kansalliskirjaston Digitointi- ja konservointilaitos ja Elinkeinoelämän keskusarkisto ELKA.

Sodan ja rauhan keskus Muistin suunnittelu- ja valmistelutyötä tehdään Mikkelin kehitysyhtiö Miksei Oy:ssä, Mikkelin kaupungin ja Etelä-Savon maakuntaliiton/EU rahoittamassa Sotahistoria – menneisyys innovaatioympäristönä -hankkeessa (2015–2017).

Lisätietoja:

Pia Puntanen, projektipäällikkö
0440 361 612
pia.puntanen@mikseimikkeli.fi

Vesa Sorasahi, konsultti
040 848 7875
vesa.sorasahi@sahia.fi

Olli-Pekka Leskinen, asiantuntija
0440 361 610
olli-pekka.leskinen@mikseimikkeli.fi

Verkkosivu www.sodanjarauhankeskus.fi
Traileri https://vimeo.com/user44389978/review/192126355/0628575a3f
Perustamissuunnitelma https://issuu.com/mikkelinkaupunki/docs/sodan_ja_rauhan_keskus_muisti_rapor